

Možnost a skutečnost

Každá skutečnost (uskutečňenost) je údajně dokladem toho, že tato skutečnost je „možná“. Co tím můžeme či máme rozumět? Buď to neznámá ve skutečnosti nic, neboť už to, že jde o skutečnost, ani nepřipouští, že by taková skutečnost nebyla možná. Anebo máme na mysli, že když je tato skutečnost uskutečněním nějaké možnosti, znamená to, že táž skutečnost může být uskutečněna jinou, podobnou variantou skutečnosti, tedy nějakou nápodobou té skutečnosti, tedy něčím podobným, ale nikoli totožným. Tím však eo ipso připouštíme, že pod „možností“ rozumíme něco, co může mít různé varianty, tedy něco „obecného“. Anebo jde nikoli o obecnost, nýbrž o jakousi neurčitost resp. nedourčenost? Co by to potom znamenalo pro samo pochopení povahy „možnosti“?

Název jedné knížky (E. Veselá, Praha 1988), totiž „Co nám příroda nedovolí“ (vyšla v naklad. Panorama), vyvolává nutně některé otázky: co to je „příroda“, aby nám něco dovolovala a něco jiného nedovolovala? A co to vlastně znamená či může znamenat, že něco „dovolí“? V čem vůbec může spočívat ono „dovolení“ (či „nedovolení“)? Je či může být dovoleno vše, co není nedovoleno čili zakázáno? Můžeme ztotožnit „nedovolenost“ se „zakázáním“? A můžeme ztotožnit onu tzv. „dovolenost“ s umožněním či s otevřenou cestou? Není to vlastně variace na problém rozdílu mezi možnostmi a nemožnostmi? (Nehledíc na to, že jde o zřetelný antropomorfismus.) A jinak řečeno: je možnostmi vše, co z nějakých důvodů není „nemožností“, tedy co není zakázáno? A můžeme tedy jako o skutečnosti (skutečnostech) mluvit pouze o nemožnostech čili zákazech, kdežto možnosti jsou k dispozici vždy, pokud nejsou vyloučeny jako „možné“? Je možno ony přesně vymezené (nebo to nejde vymežit?) nemožnosti identifikovat s tzv. přírodními zákonitostmi?

(Písek, 160403-3.)